

20. december 2007

Notat om sagsomkostninger i småsager og sager i øvrigt med en økonomisk værdi på højst 50.000 kr. samt i sager, der er omfattet af lempelsen pr. 1. januar 2008 af advokaternes møderetsmonopol (småsager, sager om betalingspåkrav og udlægsforretninger i fogedretten).

1. Indledning

1.1. Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) vedtog Folketinget bl.a. et forslag om indførelsen af en særlig proces for behandlingen af civile sager om mindre krav ("småsager").

Reglerne om behandlingen af civile sager om mindre krav er indsat i retsplejelovens kapitel 39, der finder anvendelse i sager, der anlægges efter den 1. januar 2008.

De nye regler bygger bl.a. på dele af Retsplejerådets betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene).

1.2. Ved lov nr. 520 af 6. juni 2007 om ændring af retsplejeloven (Revision af regler om advokaters virksomhed) vedtog Folketinget bl.a. at lempe advokaters møderetsmonopol. Herefter kan andre rettergangsfuldmægtige end advokater møde i sager omfattet af den forenkede inkassoprocess (retsplejelovens kapitel 44 om betalingspåkrav), småsagsprocessen og under udlægsforretninger i fogedretten.

Lempelsen af møderetsmonopolet træder ligeledes i kraft den 1. januar 2008.

I forbindelse med, at advokaters møderetsmonopol er lempet, er der i retsplejelovens § 316, stk. 1, 2. pkt., indført en regel om, at udgifter til bistand fra en person, der efter de nye regler kan repræsentere en part, kan erstattes med et passende beløb. Dette forudsætter dog, at rettergangsfuldmægtigen erhvervsmæssigt har repræsenteret en part i medfør af retsplejelovens § 260, stk. 5, eller har repræsenteret en part i medfør af retsplejelovens § 260, stk. 6.

Opgørelsen af det beløb, hvormed udgifter til bistand fra disse andre rettergangsfuldmægtige skal erstattes, forudsættes foretaget på samme måde som erstatning af udgifter til advokatbistand, dvs. med udgangspunkt i landsretspræsidenternes vejledende takster.

De nye regler bygger bl.a. på Advokatudvalgets betænkning nr. 1479/2006 om retsplejelovens regler om advokater.

2. Småsager

2.1. Det er bestemt i retsplejelovens § 408, stk. 1, at sagsomkostningerne i småsager fastsættes efter reglerne i kapitel 30 med den begrænsning, der følger af bestemmelsens stk. 2, med hensyn til sager, der har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr.

Det bemærkes, at parterne ved aftale kan fravige både de almindelige sagsomkostningsregler, jf. herved retsplejelovens § 312, stk. 1, og den særlige begrænsning i, hvor stort et beløb der maksimalt kan tilkendes i de mindste sager til dækning af advokatbistand eller til anden dækningsberettiget bistand, jf. herved retsplejelovens § 408, stk. 3.

Henvisningen til de almindelige regler om sagsomkostninger i kapitel 30 indebærer, at den tabende part skal erstatte den vindende part dennes (nødvendige) udgifter i forbindelse med retssagen, at udgifter til advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand skal erstattes med et passende beløb, og at øvrige udgifter skal erstattes fuldt ud.

a. Udgifter til advokatbistand eller til anden dækningsberettiget bistand skal erstattes med et passende beløb.

I lovforslaget vedrørende politi- og domstolsreformen er i bemærkningerne til retsplejelovens § 408 nærmere anført følgende om beløb til dækning af udgifter til advokatbistand:

”...

Som følge af, at småsagsprocessen foreslås indrettet på en sådan måde, at parterne ikke har behov for advokatbistand under sagens forberedelse, forudsættes det, at de standardbeløb, der tilkendes til dækning af udgifter til advokatbistand, skal svare til et takstmæssigt salær for advokatens deltagelse i hovedforhandlingen og en passende forberedelse heraf. Det forudsættes, at de standardbeløb, der tilkendes til dækning af udgifter til advokatbistand, fastsættes med udgangspunkt i landsretternes vejledende salærtakster for hovedforhandlingen i straffesager, som for tiden udgør 2.400 kr. for en hovedforhandling på 1 time, 3.600 kr. for en hovedforhandling på 2 timer og 5.500 kr. for en hovedforhandling på 3 timer. De nævnte beløb er ekskl. moms og inkluderer forberedelse af hovedforhandlingen.

Selv et sådant passende beløb til dækning af udgifter til advokatbistand vil imidlertid være uforholdsmæssigt højt i de mindste sager, dvs. sager med en økonomisk værdi indtil 10.000 kr.

Det foreslås på den baggrund, at i sager med en økonomisk værdi indtil 10.000 kr. skal den tabende parts pligt til at erstatte den vindende parts udgifter til advokat yderligere begrænses, jf. *stk. 2*. Det foreslås, at begrænsningen sættes til 1.500 kr. i de allermindste sager med en værdi indtil 5.000 kr. og til 2.500 kr. i sager med en værdi mellem 5.000 og 10.000 kr.

...

Maksimeringen gælder ikke i sager om krav uden økonomisk værdi, heller ikke, hvor det alene er sagsøgtes modkrav til selvstændig dom, der ikke har økonomisk værdi.

Beløbsgrænserne på 1.500 kr. og 2.500 kr. udgør det maksimale beløb (ekskl. moms), der kan tilkendes til dækning af udgifter til advokatbistand. Er den part, der tilkendes beløbet, momsregistreret, er det selve beløbet på 1.500 kr. eller 2.500 kr., der højst kan tilkendes. Er den part, der tilkendes beløbet, ikke momsregistreret, kan der derimod med den nuværende momssats på 25 pct. tilkendes maksimalt 1.875 kr. henholdsvis 3.125 kr.

Beløbene på 1.500 kr. og 2.500 kr. (ekskl. moms) er maksimum for dækning af udgifter til advokatbistand som sagsomkostning. For alle andre udgifters vedkommende udmåles sagsomkostningerne efter de almindelige regler i retsplejelovens kapitel 30 (som ikke foreslås ændret).

...”

Ved en ændring af retsplejelovens § 408, *stk. 2*, som blev gennemført ved lov nr. 520 af 6. juni 2007, er det præciseret, at erstatning af udgifter til de rettergangsfuldmægtige, der møder i småsagsprocessen i medfør af retsplejelovens § 260, *stk. 5 og 6*, er

omfattet af de samme beløbsmæssige begrænsninger, som gælder for erstatning af udgifter til advokatbistand.

På den anførte baggrund og på baggrund af de vejledende takster pr. 1. november 2007 for salærer til forsvarere i straffesager m.fl. vil landsretterne tage udgangspunkt i følgende tabel, når man skal træffe afgørelse om fastsættelsen af et passende beløb i 1. instans til dækning af udgifter til advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand i en sag, der er behandlet efter småsagsprocessen:

Hovedforhandlingens varighed:	Beløb til dækning af repræsentation:
Indtil 2 timer	2.900 – 4.300 kr.
2 timer	4.300 kr.
3 timer (½ dag)	6.500 kr.

Hvis en hovedforhandling undtagelsesvis ikke kan afvikles på højst ½ dag, forhøjes omkostningsdækningen med 1.450 kr. pr. time.

Ved sager med hovedforhandling af en varighed af indtil 2 timer, vil valget af et omkostningsbeløb i intervallet 2.900 kr. – 4.300 kr. afhænge af en konkret vurdering af arbejdets omfang.

De anførte beløb gælder fuldt ud i småsager uden økonomisk værdi og i småsager med en økonomisk værdi over 10.000 kr., herunder - hvis sagen efter parternes aftale er behandlet efter småsagsprocessens regler - i sager med økonomisk værdi over 50.000 kr.

I småsager med en **økonomisk værdi indtil 5.000 kr.** kan beløbet til dækning af udgifter til advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand dog højst fastsættes til 1.500 kr.

I småsager med en **økonomisk værdi mellem 5.000 kr. og 10.000 kr.** kan beløbet til dækning af udgifter til advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand dog højst fastsættes til 2.500 kr.

Beløbene er ekskl. moms og inkluderer forberedelse af hovedforhandlingen. Det er forudsat, at en part ikke har behov for advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand under sagens forberedelse. Moms medregnes kun, hvis den vindende part oplyser ikke at være momsregistreret.

b. Øvrige udgifter omfatter retsafgift (af det vundne beløb) og udgifter til bevisførelse, f.eks. udgifter til vidnegodtgørelse eller til sagkyndig oplysning efter reglerne i retsplejelovens § 404.

Disse udgifter skal erstattes fuldt ud, hvis udgiften har været nødvendig for sagens forsvarlige gennemførelse, og parten i øvrigt tilkendes fulde sagsomkostninger.

Retsafgiften i sager med en økonomisk værdi på højst 50.000 kr. er en fast retsafgift på 500 kr. Retsafgiften i en småsag kan dog udgøre et andet beløb end 500 kr. Det skyldes, at også sager uden økonomisk værdi som udgangspunkt behandles i småsagsprocessen, og at parterne, når tvisten er opstået, kan aftale, at også en sag med en økonomisk værdi over 50.000 kr. skal behandles i småsagsprocessen.

Det vil være naturligt, at retten får en opgørelse over de udgifter vedrørende retssagen, som efter parternes opfattelse bør indgå i afgørelsen om sagsomkostninger.

Såfremt en udgift anses for at have været unødvendig, eller hvis visse påberåbte udgifter i øvrigt ikke tages i betragtning som sagsomkostninger, bør det angives udtrykkeligt i afgørelsen.

2.2. Hvis der forud for en sags indbringelse for domstolene er foretaget udenretlige inkassoskridt, vil visse udgifter hertil efter praksis kunne medregnes ved opgørelsen af kravet.

Tilkendes en part dækning for forudgående udenretlige inkassoskridt, vil dette imidlertid kunne få betydning ved fastsættelsen af de indenretlige sagsomkostninger.

I inkassosager og sager om betalingspåkrav sker det efter praksis på den måde, at det omkostningsbeløb, der efter de vejledende satser skal fastsættes til dækning af udgifter til advokatbistand, reduceres med det beløb, som parten er tilkendt til dækning af udgifter til advokatbistand efter rentelovens regler om udenretlige inkassoomkostninger.

En tilsvarende praksis vil også gælde for sager, der behandles i småsagsprocessen.

Efter lempelsen af advokaternes møderetsmonopol vil det endvidere være uden betydning, når der skal fastsættes et passende beløb til dækning af advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand, om det er en advokat eller anden dækningsberettiget repræsentant, der har bistået med de udenretlige inkassoskridt. Tilkender retten et beløb til dækning af udenretlige inkassoskridt foretaget af en person, der også kunne møde som dækningsberettiget bistand i småsagen, skal dette beløb således fratrækkes, når retten fastsætter et passende beløb til dækning af udgifterne ved den indenretlige repræsentation.

2.3. Hvis en sag, der er omfattet af småsagsprocessen, slutter uden hovedforhandling, gælder følgende for fastsættelsen af et passende beløb til dækning af advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand:

a. Hvis stævning er udarbejdet med advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand, og sagsøgte udebliver eller tager bekræftende til genmæle så tidligt, at sagen slutter, inden sagsøgeren har modtaget den fortegnelse, som retten skal udarbejde over parternes påstande, anbringender og beviser, jf. retsplejelovens § 406, stk. 5, tilkendes et beløb til dækning af sagsøgerens advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand. Beløbet fastsættes til det, der efter de vejledende takster ville være blevet tilkendt, hvis sagen var afgjort på grundlag af et betalingspåkrav (svarende til inkassosalæret). Det er således i denne situation uden betydning, om sagen er indledt med et betalingspåkrav eller en stævning.

b. Hvis sagen slutter efter parternes modtagelse af den fortegnelse, som retten skal udarbejde efter retsplejelovens § 406, stk. 5, kan retten ved omkostningsafgørelsen tage hensyn til, om den vindende part efter modtagelsen af fortegnelsen har fået advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand. Beløbet til dækning af sådan bistand fastsættes skønsmæssigt under hensyn til det oplyste om arbejdets omfang og betydning. Det beløb, som i alt kan tilkendes til dækning af sådan bistand, kan imidlertid ikke overstige det beløb, som vedkommende part ville have fået tilkendt, hvis sagen var hovedforhandlet. Hvis stævning er udarbejdet med advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand, fastsættes beløbet til mindst det beløb, der ville være blevet tilkendt, hvis sagen var afgjort på grundlag af et betalingspåkrav (svarende til inkassosalæret).

2.4. For så vidt angår betydningen af, at en af parterne har fri proces, eller af forholdet mellem fri proces og småsagsreglerne henvises til bemærkningerne til lovforslaget om politi- og domstolsreformen, herunder bemærkningerne til retsplejelovens §§ 408 og 409.

Særligt om udmålingen af vederlaget til den beskikkede advokat og om fastsættelsen af omkostningsbeløbet for den tabende part er i bemærkningerne til retsplejelovens § 408 anført:

”...

Har den *vindende* part fri proces, udmåles vederlaget til den beskikkede advokat efter de retningslinjer, der er beskrevet ovenfor i bemærkningerne til stk. 1. Reglen i stk. 2 er således uden betydning for vederlaget til den beskikkede advokat, og det er derfor i denne situation statskassen, der endeligt må bære den del af udgifterne til vederlaget til den beskikkede advokat, som ligger over det maksimum, den tabende modpart kan pålægges at betale som sagsomkostning.

Har den *tabende* part fri proces, pålægges statskassen at betale sagsomkostninger til modparten i samme omfang som i tilfælde, hvor der ikke er fri proces, jf. retsplejelovens § 332, stk. 1 (som ikke foreslås ændret). Reglen i § 408, stk. 2, finder således anvendelse, og statskassen kan derfor i de mindste sager kun pålægges at betale sagsomkostninger til modparten til dækning af udgifter til advokatbistand inden for de foreslåede maksima.

Det foreslås, at parterne ikke ved en forudgående aftale skal kunne fravige begrænsningen i, hvor stort et beløb der maksimalt kan tilkendes til dækning af advokatbistand i de mindste sager, jf. *stk. 3*. Parterne kan dog ved aftale fravige begrænsningen, når tvisten er opstået. Dette skal ses i sammenhæng med, at

parterne, når tvisten er opstået, frit kan aftale, at småsagsreglerne slet ikke skal anvendes, jf. forslaget til § 400, stk. 2.

Ligesom det gælder for aftaler om fravigelse af de almindelige sagsomkostningsregler i kapitel 30, jf. retsplejelovens § 312, stk. 1, kan en sådan aftale om at fravige reglen i § 408, stk. 2, hverken forøge statskassens forpligtelser til at betale sagsomkostninger til modparten i tilfælde, hvor den tabende part har fri proces, eller formindske modpartens forpligtelser til at betale sagsomkostninger til statskassen i tilfælde, hvor den vindende part har fri proces, jf. herom ovenfor.

...”

3. Udgifter til advokatbistand i proceduresager om krav på højst 50.000 kr., der ikke behandles i småsagsprocessen.

3.1. Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) er det forudsat, at der skal ske en forhøjelse af de standardbeløb, der anvendes ved udmålingen af sagsomkostninger til dækning af udgifter til advokatbistand i sager om krav på højst 50.000 kr., der ikke behandles i småsagsprocessen.

På den baggrund ændres de vejledende satser for fastsættelsen af et passende beløb til dækning af udgifter til advokatbistand i proceduresager med sagsværdi til og med 50.000 kr. således, at salæret i disse sager som udgangspunkt fastsættes inden for beløbsintervallet 10.000 kr. – 15.000 kr. (ekskl. moms) eller 12.500 kr. – 18.750 kr. (inkl. moms).

Ændringen har virkning for omkostningsafgørelser, der træffes den 1. januar 2008 og senere.

4. Betydningen af at advokaternes møderetsmonopol er lempet i sager om betalingspåkrav og ved møde i udlægsforretninger i fogedretten.

5. Ved lov nr. 520 af 6. juni 2007 om ændring af retsplejeloven (Revision af regler om advokaters virksomhed) er der indført adgang til, at andre rettergangsfuldmægtige end advokater kan møde i sager omfattet af den forenklede inkassoproces (retsplejelovens

kapitel 44 om betalingspåkrav), småsagsprocessen samt under udlægsforretninger i fogedretten.

Samtidig er der ved ændring af retsplejelovens § 316, stk. 1, 2. pkt., skabt hjemmel til, at udgifter til sådan bistand kan erstattes med et passende beløb, hvis der er tale om, at rettergangsfuldmægtigen erhvervsmæssigt har repræsenteret en part i medfør af retsplejelovens § 260, stk. 5, eller har repræsenteret en part i medfør af retsplejelovens § 260, stk. 6.

Som nævnt ovenfor betyder de nye regler, at det beløb, hvormed udgifter til bistand fra sådanne andre rettergangsfuldmægtige end advokater, skal erstattes, skal fastsættes på samme måde som udgifter til dækning af advokatbistand, dvs. med udgangspunkt i landsretspræsidenternes vejledende salærtakster.

På den baggrund vil landsretterne i omkostningsafgørelser den 1. januar 2008 og senere fastsætte de beløb, hvormed udgifter til dækningsberettiget bistand fra andre end advokater skal kunne dækkes, efter de samme vejledende satser og på samme måde, som gælder for fastsættelsen af beløb til dækning af udgifter til advokatbistand. Det gælder de vejledende satser i forbindelse med betalingspåkrav. Det vil endvidere – som det er fremgået ovenfor – gælde for småsagsprocessen. Det vil endelig også gælde de takster, der – af Dommerforeningen – er fastsat for dækning af udgifter for møde til udlægsforretninger i fogedretten.

Bent Carlsen
Præsident for Østre Landsret

Bjarne Christensen
Præsident for Vestre Landsret